

near Daulatabad where Bharata lived during Rāma's banishment; नन्दिग्रामगतस्तस्य राज्यं न्यासमिवाभुनक् R. 12. 18. -**घोषः** 1 N. of the chariot of Arjuna. -2 a sound of joy; सनन्दिघोषां कल्याणीं गुहो नावमुपाहरत् । Rām. 2. 89. 12. -3 the proclamation of a herald. -**तुर्यम्** a musical instrument played on festive occasions. -**देवी** also नन्दादेवी N. of one of the loftiest Himalayan peaks. -**नागरी** N. of a written character, script. -**पटहः** (see तुर्यम् above); छत्रं सव्यजनं सनन्दिपटहं भद्रासनं कल्पितम् Pratimā 1. 3. -**पुराणम्** N. of an उपपुराण of देवीपुराण. -**वर्धनः** 1 an epithet of Śiva. -2 a friend. -3 the end of a lunar fortnight, i. e. the day of new or full moon. -4 a son. -5 a friend. -6 a partiular form of temple.

नन्दिकः 1 Joy, pleasure. -2 A small water-jar. -3 An attendant of Śiva. -**का** 1 A small water-jar. -2 = नन्दा (४) above. -3 N. of Indra's pleasure-ground -**Comp.** -**ईशः**, -**ईश्वरः** 1 N. of one of Śiva's chief attendants. -2 N. of Śiva.

नन्दिन् a. [नन्द-णिनि] 1 Happy, pleased, glad, delighted. -2 Making happy, gladdening, giving delight; अद्याप्यानन्दयति मां त्वं पुनः कासि नन्दिनी U. 3. 14. -3 Delighting in, liking. -m 1 A son. -2 The speaker of a prelude or benediction in a drama. -3 N. of the door-keeper of Śiva, his chief attendant, or of the bull which he rides; लतागृहद्वारगतोऽथ नन्दी Ku. 3. 41; Mā. 1. 1. -4 An epithet of Viṣṇu. -5 The Indian fig-tree. -**नी** 1 A daughter; तेषां कुले त्वमसि नन्दिनि पार्थिवानाम् U. 1. 9. -2 A husband's sister. -3 A fabulous cow, daughter of Surabhi; yielding all desires (कामधेनु) and in the possession of the sage Vasistha; अनिन्ध्या नन्दिनी नाम धेनुराववृते वनात् R. 1. 82; 2. 69. -4 An epithet of the Ganges; नन्दिनी नलिनी सीता मालती च मलापहा । विष्णुपादाब्जसंभूता गङ्गा त्रिपथगामिनी ॥ -5 The holy basil. -**Comp.** -**तनयः**, **सुतः** the sage Vyāḍi.

नन्दी f. N. of Durgā. -**Comp.** -**मुखी** sleepiness, sleep. -**सरस्** Indra's lake.

नपराजित् m. An epithet of Śiva.

नपात् m. 1 A grandson (usually restricted to the Vedas), as in तनूनपात्. -2 A descendant, son.

नपातः The Devayāna Mārga.

नपुंस m., **नपुंसः** Not a man, a eunuch; हतास्म्यहं कुनाथेन नपुंसा वीरमानिना Bhāg. 9. 14. 28.

नपुंसकः, -**कम्** [न पुमान् न स्त्री] 1 A hermaphrodite (neither man, nor woman). -2 An impotent man, a eunuch. -3 A coward. -**कम्** 1 A word in the neuter gender. -2 The neuter gender.

नप्त m. A grandson (a son's or daughter's son); स्वे स्वे किल कुले जाते पुत्रे नप्तरि वा पुनः Mb. 3. 159. 12. -f. नप्त्री.

नभ् 1 Ā. (नभते) 1 To hurt, injure; सुग्रीवः प्रघसं नेभे Bk. 14. 33. -2 To be torn or rent, to burst; नभन्ता-मन्यकेषां ज्याका अधि धन्वसु Rv. 10. 133. 1.

नभ् f. Ved. Hurt, injury; सहो नभोऽविरणाय पूर्वाः Rv. 1. 174. 8.

नभ a. Killing, hurting. -**भः** The month Śrāvāna. -**भम्** The sky, atmosphere. -**भा** A spitting-pot.

नभत्तु a. Ved. Hurting. -**त्तु f.** A river.

नभन्तु a. Ved. 1 Injuring, destroying. -2 Ethereal.

नभस् n. [नहते भैधैः नह-असुन् भश्चान्तादेशः; cf. Uṇ. 4. 210] 1 The sky, atmosphere; R. 5. 29; नभश्च पृथिवीं चैव तुमुलो व्यनुनादयन् Bg. 1. 19; वनान्तरे तोयमिति प्रधाविता निरीक्ष्य भिन्नाङ्गनसंनिभं नभः R. 1. 11. -2 A cloud. -3 Fog, vapour. -4 Water. -5 Period of life, age. -m. 1 The rains or rainy season. -2 The nose, smell. -3 N. of the month of Śrāvāna (corresponding to July-August), (said to be n. also in this sense); प्रत्यासन्ने नभसि दयिताजीवितालम्बनार्थी Me. 4; R. 12. 29; 17. 41; 18. 6; N. 9. 84; श्रावणे तु स्यान्नभाः श्रावणिकश्च सः Ak.; पञ्चमोऽयं तु संप्राप्तः नभाः श्यामनभाः शुभः Śiva. B. 26. 57. -4 The fibres in the root of the lotus. -5 A spitting-pot. - (du.) Both the worlds, heaven and earth. -**Comp.** -**अम्बुपः** the Chātaka bird. -**केतनः**, -**पान्यः** the sun. -**क्रान्तिन्** m. a lion. -**ग** a. going in the sky (as a star, god, bird &c.). -**गजः** a cloud. -**गति** f. soaring, flying. -**चक्षुस्** m. the sun. -**चमसः** 1 the moon. -2 magic. -**चर** a. moving in the sky; निकामतप्ता विविधेन वह्निना नभश्चरेणन्धनसंभृतेन सा Ku. 5. 23. (-रः) 1 a god or demi-god; नभश्चरैर्गातयशाः स लेभे R. 18. 6. -2 a bird. -**तलम्** 1 the atmosphere. -2 the lower region of the sky; (लेभे) नभस्तलयामतनुं तनूजम् R. 18. 6. -**दुहः** a cloud. -**दृष्टि** a. 1 blind. -2 looking towards the sky. -**द्वीपः**, -**धूमः** a cloud. -**नदी** the celestial Ganges. -**प्राणः** wind. -**माणिः** the sun. -**मण्डलम्** the firmament, the atmosphere; नेदं नभोमण्डलम्भुराशिः S. D. 10. °द्वीपः the moon. -**योनिः** an epithet of Śiva. -**रजस्** n. darkness. -**रूप** a. gloomy, dark. -**रेणुः** f. fog-mist. -**लयः** smoke. -**लिह्** a. licking the sky, lofty, very high; cf. अञ्जलिह. -**वटः** atmosphere. -**वीथी** the sun's path. -**श्वासः** wind. -**सद्** m. 1 a bird. -2 a star. -3 a god; अतीन्द्रियज्ञान-निधिर्नभःसदः Śi. 1. 11. -**सरित्** f. 1 the milky way. -2 the celestial Ganges. -**स्थलः** an epithet of Śiva. -**स्थली** the sky. -**स्पृश** a. reaching the sky, lofty.

नभस a. Vapoury, misty. -**सः** 1 The sky. -2 The rainy season. -3 The ocean.

नभसंगमः A bird.

नभस्य a. Vapoury, foggy. -**स्यः** 1 N. of the month Bhādrapada (corresponding to August-September); अथ नभस्य इव त्रिदशायुधम् R. 9. 54; 12. 29; 17. 41; Bhāg. 12. 11, 38. -2 N. of one of the sons of स्वरोचिष मनु.